

La lluna en un cove

MARINA ESPASA

La protagonista de *Siempre hemos vivido en el castillo*, una joia de la literatura de misteri, un clàssic nord-americà de la dècada dels 60, es diu Merricat Blackwood, té divuit anys i dues coses molt clares: que tota la gent del poble odia la seva família i que ella vol viure a la lluna. Els únics dies en què baixa al poble a comprar menjar i a canviar els llibres a la biblioteca són els dimarts i els divendres. Aquesta baixada es desenvolupa, dins de la seva ment, com un joc de taula: ella és la fitxa que es mou de la botiga al bar, del bar a la biblioteca, i d'allà fins a la roca negra que hi ha a l'entrada del poble. Si té sort i no l'esclafa cap cotxe o no l'ataca cap falcó, guanya. Si no, mor.

La Merricat no viu sola: la Constance –l'adorada germana gran– i l'oncle Julian li fan companyia. La resta de la família va morir enverinada fa sis anys. Al judici, la Constance va ser absolta per falta de proves i ningú no va pensar a acusar la petita Merricat. No, una nena no pot fer una cosa tan terrible. Però és que no totes les nenes claven llibres a les escorces dels arbres, ni submergeixen estatuetes blaves al riu per assecar-lo, ni repassen cada dimecres els desperfectes de la tanca que protegeix la casa per assegurar-se que estaran sanes i estalvies una setmana més.

És impossible no caure rendida als peus de la Merricat i no quedar pertorbada per la seva personalitat, com és impossible no caure rendida als peus de Shirley Jackson (1916–1965) i no quedar pertorbada per aquesta novel·la, una metàfora perfecta i inquietant de l'encaix –difícil per a uns quants– entre la ficció i la realitat. O del paper de l'escriptora-nena respecte a la societat, com algú que rebutja el món real i se'n fabrica un altre a base de símbols i bruixeria naïf. Però compte amb les ferides psicològiques d'aquest algú perquè, si són massa profundes, corre el perill de creure-s'ho de debò, que les regles de la ficció i el poder dels símbols poden substituir la vida diària. Pot gosar construir-lo, aquest món inabastable. Anar-se'n a viure a la lluna. Totes les noies saben que no es pot tenir la lluna en un cove. O sí? ♦♦

SIEMPRE HEMOS VIVIDO...
SHIRLEY JACKSON
TRAD. PAULA KUFFER
MINÚSCULA
222 PÀG./18,50 €

La memòria impagable de Lluís Capdevila

JOAQUIM ARMENGOL

Barcelona de la dècada dels 30, el temps d'un fabulós dinamisme polític i social, del naixement i la caiguda de la República, en què hi havia mig centenar de capçaleres diàries, amb un tiratge de gairebé sis-cents mil exemplars, i tres milions d'habitants. En aquella època la vida s'escriu. Enmig d'aquestes pàgines meravelloses hi repiquen com campanes la gràcia de nombrosos i essencials personatges de la política i la cultura, des de Lluís Companys, Francesc Macià, Manuel Azaña, Joan Puig i Ferrer, Josep Maria de Sagarra, Rosa Maria Arquimbau, la Xirgu i Federico García Lorca, fins a homes menyspreables com Alejandro Lerroux i José María Gil-Robles, el comerciant de biografies Emil Ludwig i l'inclassificable H.G. Wells, entre molts d'altres.

L'autenticitat crítica

La República, el periodisme i el teatre són les tres parts en què es divideixen aquestes memòries impagables, escrites a l'exili durant els anys seixanta. Impagables pel seu component d'autenticitat crítica, per l'aire d'interrogació personal, per les lliçons d'ètica i d'humanitat, perquè assenyalen les causes del fracàs de la República, perquè posa noms i cognoms a les traïdories i l'estultícia política, perquè mostra la mentalitat d'un poble i la manca d'orientació i autoritat dels governants republicans, per l'anàlisi del context històric, pel relat de l'ensulsiada dels Fets d'Octubre, perquè revela l'heroisme inútil

Història de la meua vida i dels meus fantasmemes és un report de la vida de Lluís Capdevila i Vilallonga (1893-1980) a la

d'un combat inútil, per la narració d'actes teatrals subversius, per l'apassionant descripció de la convulsa alenada del diari *La Humanitat*, de Companys, i un llarg etcètera.

D'altra banda, també impagables per l'humor i la gràcia esplèndida d'una escriptura directa i vigorosa, a través d'un recurs molt sorprenent, l'ús de la segona persona que interroga l'autor i s'explica: "Jaume Aiguader et digué que sí –tots els polítics ho diuen; els polítics, com les putes, no tenen un no i en ells, com en les putes, el sí és obligatori". Els diàlegs sovintegen i són sensacionals, pura màgia estrafolària: "–Pero, don Luis, ¡el reglamento! –Deixa't de reglaments i d'històries. Deixa que tothom faci el seu ofici. –Pero el mío, don Luis, el de los carabineros, es perseguir el contrabando. –No, señor. Vas errat de mig a mig. L'ofici dels carrabiners és fer els ulls grossos. –No diga usted eso, don Luis, que ya sé que quiere tomarme el pelo. –Altrament, els contrabanders no existeixen. –¿Cómo que no? –No. Els ha inventat el reglament perquè vosaltres pugueu justificar un sou i sortir de nit per enganyar la dona. –¡Pero, don Luis!"

Hi trobem, també, postulats, lliçons morals, d'un sentit innegable: "L'error del governant pot disculpar-se –tothom hi pot caure, per intel·ligent i honest que sigui– quan es tracta d'un error intranscendent. Quan hi va lligada la vida d'un poble l'error és imperdonable i, sense contemplacions de cap mena, per

HISTÒRIA DE LA MEUA VIDA I DELS MEUS FANTASMES
LLUÍS CAPDEVILA
COSSETÀNIA
326 PÀG./18,50 €

estricte sentit de justícia, cal exigir responsabilitats al governant".

És veritat que aquestes memòries republicanes són una irònica i fonda interrogació personal. Tanmateix, tenen la valentia de no idealitzar, ni fustigar, ni maquillar un passat que, encara avui, uns fustiguen, d'altres maquillen i una gran majoria idealitza. Un llibre apassionant, amb una encomiable fermesa sense sectarisme, que explica moltes coses de les que encara anem rancs, just per fer-nos comprendre la responsabilitat pròpia en l'esfondrament d'aquell bell somni que fou la República, masacrat pel tàndem de Lerroux i Gil-Robles, i finalment per Franco. No oblideu aquest nom: Lluís Capdevila i Vilallonga. Un proscrit formidable, un literat de memòria impagable. ♦♦

L'autèntic nom de la rosa

JAUME CLARET

El shakespeareà Stephen Greenblatt ha escrit un autèntic regal per als amants de la història de la cultura i els seus misteris. Lluny dels pesats estudis erudits, ens presenta un gran llibre d'aventures que ens remet a clàssics com *El nom de la rosa*, però en el qual tot s'ajusta a la realitat històrica.

Com en la novel·la d'Eco, tot comença en un recòndit monestir on el 1417 es troba una còpia antiga d'un clàssic llatí pràcticament desconegut: *De la natura*, escrit per Lucreci al segle I aC. L'autor de la descoberta és el laic Poggio Bracciolini, un humanista reconegut pel coneixement dels clàssics i per la seva encisadora cal·ligrafia, aptituds amb què avui ho

tindria difícil al mercat laboral. A partir de la troballa, *El giro* ens porta endavant i enrere en el temps i l'espai, amb un domini excel·lent de la bibliografia i del temps narratiu. Per les seves pàgines desfila tothom: des del Cisma d'Occident i les intrigues vaticanes fins als grans mecenes del Renaixement, des de les restes d'Herculà colgada pel Vesuvi fins als grans enfrontaments de la Reforma i la Contrareforma, des de Maquiavel, Moro i Galileu fins a Shakespeare, Montaigne i Jefferson.

Greenblatt mostra com la passió pels clàssics portarà, a partir del XIV, a un desfici per desenterrar-ne les restes: fossin arquitectòniques i artístiques, o velles obres oblidades i amenaçades per la desídia i la ignorància. Fascinats per la bellesa poètica de Lucreci, Bracciolini i els seus coetanis

EL GIRO
STEPHEN GREENBLATT
TRAD. J. RABASEDA
I TEÓFILO LOYOZA
CRÍTICA
328 PÀG./25,90 €

també obrien la porta a l'epicureisme. Fins aleshores, l'escola d'Epicur malvivia entre l'oblit i la caricatura com un simple hedonisme. *De la natura* permet recuperar-ne l'autèntica essència i reintrodueix al debat intel·lectual i científic l'atomisme i el triomf de la raó enfront de la religió i de les formes de vida que defensa.

La càrrega subversiva no es desferma de seguida, entre altres motius perquè serà amb la impremta i la traducció a les llengües vulgars que gaudirà d'una difusió més gran. Tampoc Greenblatt li atribueix en exclusiva la paternitat del pensament modern. Però la constància amb què *De la natura* apareix a les biblioteques i els escrits dels pares de la modernitat n'evidencia la rellevància en el tomb ideològic que representen el Renaixement i l'Humanisme. ♦♦